

BoF Online

6 • 2014

Työmarkkinoilta kadonneet

Seppo Orjasniemi

Tässä julkaisussa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajan omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

Suomen Pankki

Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

29.4.2014

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Nuorten aikuisten työvoimaosuus laskenut	4
3 Yhteenveto	9

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Työvoimatutkimuksen mukaan nuorten aikuisten työvoimaosuus on laskenut, yli 50-vuotiaiden noussut	4
Kuvio 2. Työssäkäyntitilaston antama kuva työvoimaosuuden kehityksestä	6

Taulukkoluetelo

Taulukko 1. Työssäkäyntitilasto	5
Taulukko 2. Nuorten ikäluokkien työssäkäynti	7
Taulukko 3. Yli 50-vuotiaiden työssäkäynti	7
Taulukko 5. Työvoimatutkimuksen ja Työssäkäyntitilaston erot	8

BoF Online

Päätoimittaja

Jenni Hellström

ISSN

1796-9123 (online)

Postiosoite
PL 160
00101 HELSINKI

Käyntiosoite Snellmanin aukio
Puhelin 010 8311
Faksi (09) 174 872

Sähköposti
etunimi.sukunimi@bof.fi
www.suomenpankki.fi

Swift SPFB FI HH
Y-tunnus 0202248-1
Kotipaikka Helsinki

1 Johdanto

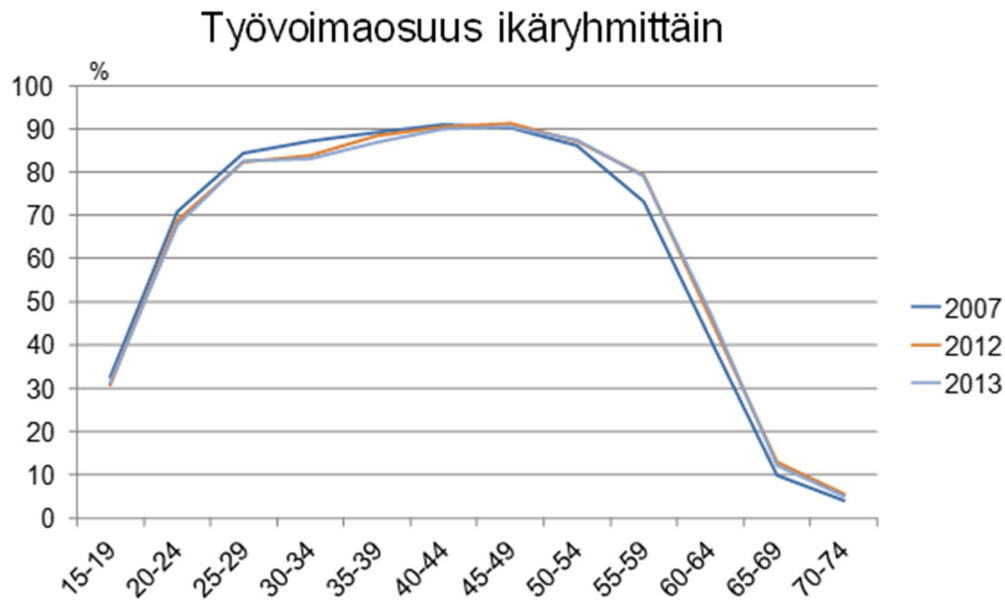
Tilastokeskuksen tammikuussa julkaiseman työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuonna 2013 keskimäärin 27 000 vähemmän kuin vuonna 2012. Työttömien määrä puolestaan kasvoi noin 12 000 hengellä, mikä tarkoittaa, että työvoima supistui noin 15 000 hengellä ja työvoimaosuus (15–74-vuotiaat) supistui ½ prosenttiyksikköä.

Vuoden 2007 jälkeen yli 50-vuotiaiden osallistumisasteet ovat nousseet ja alle 44-vuotiaiden osallistumisasteet ovat laskeneet (kuvio 1). Osallistumisasteen nousu ikäryhmässä 65–69-vuotiaat antaa viitteitä työurien hienoisesta pidentymisestä. Osallistumisasteen lasku koskettaakin selkeimmin 30–34 -vuotiaita. Tässä ikäryhmässä sekä miesten että naisten osallistumisasteet ovat laskeneet.

Tämä artikkeli kerää yhteen tilastotietoja, joiden avulla voidaan arvioida ikäryhmäkohtaisissa työvoimaosuuksissa tapahtuneita muutoksia. Samalla pyritään selvittämään miksi työvoimaan ulkopuolella olevien nuorten aikuisten määrä on kasvanut.¹

¹ Työvoiman ulkopuolella olevien määrän kasvua on tutkittu myös Johanna Alatalon artikkelissa "Työvoiman ulkopuolella olevien määrä kasvanut – keitä he ovat?", Työpoliittinen aikakauskirja, 3/2013.

Kuvio 1. Työvoimatutkimuksen mukaan nuorten aikuisten työvoimaosuus on laskenut, yli 50-vuotiaiden nousut

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

2 Nuorten aikuisten työvoimaosuus laskenut

Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen mukaan 20–39-vuotiaita työllisiä oli viime vuonna 993 000 henkeä, mikä on 15 000 henkeä vähemmän kuin vuonna 2007. Samalla aikavälillä ikäryhmän työttömien määrä kasvoi 20 tuhannella hengellä ja työvoiman ulkopuolella olevien määrä 47 tuhannella hengellä. Työvoiman ulkopuolella olevien määrä kasvoi erityisesti 20–24-vuotiaiden ja 30–34-vuotiaiden ikäryhmissä.

Työvoimatutkimuksen lisäksi tietoja väestön työmarkkina-asemasta tarjoaa Työssäkäynti-tilasto, joka kattaa tiedot väestön työssäkäynnistä ja jaottelee työvoiman ulkopuolella olon syyt (taulukko 1). Työssäkäyntitilaston uusimmat tiedot julkaistiin maaliskuussa 2014, ja ne ulottuvat vuoteen 2012 saakka. Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, jonka henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö.

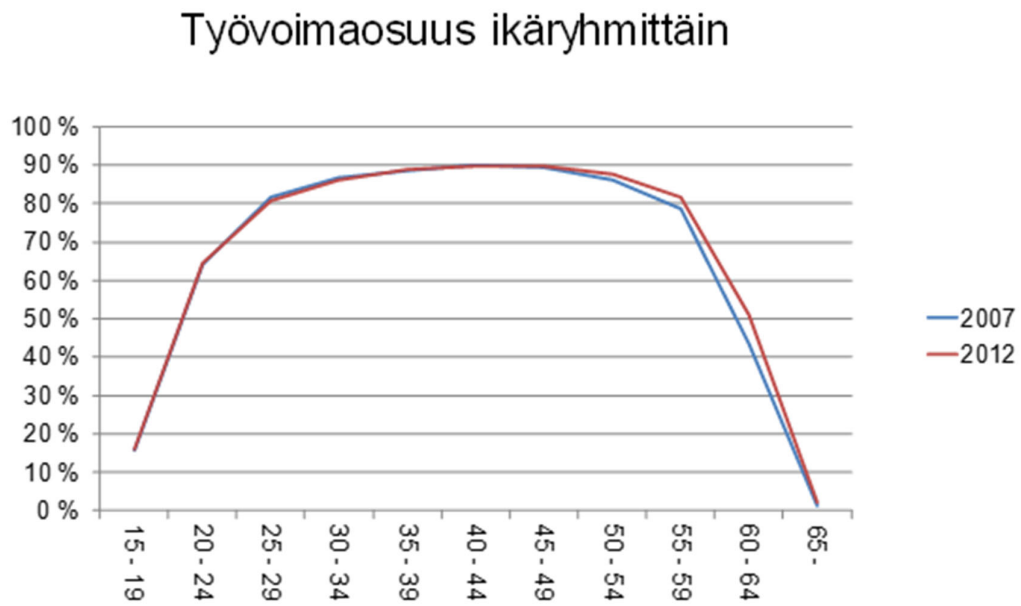
Työvoimatutkimuksen tiedot ovat otospohjaisia ja perustuvat kuukausittaisiin noin 12 000 hengen haastatteluihin, kun taas Työssäkäyntitilaston tiedot perustuvat pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Työssäkäyntitilaston käsite työttömästä vastaa työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen käsitettä, eli se pitää sisällään myös ns. piilotyöttömät. Piilotyöttömäksi luetaan työvoiman ulkopuolella oleva henkilö, joka haluaisi ansiotyötä ja olisi työhön käytettävissä kahden viikon kuluessa, mutta ei ole etsinyt työtä viimeisen neljän viikon aikana. Piilotyöttömyyden syitä ovat työnhausta luopuminen tai muut syyt kuten opiskelu, lastenhoito tai terveydelliset syyt.

Taulukko 1. Työssäkäyntitilasto

	Koko väestö		15–64-vuotiaat	
	2007	2012	2007	2012
<i>Työvoima</i>	48,8 %	48,3 %	73,0 %	73,9 %
<i>Työlliset</i>	44,7 %	43,1 %	66,8 %	65,9 %
<i>Työttömät</i>	4,1 %	5,2 %	6,2 %	8,0 %
<i>Työvoiman ulkopuolella olevat</i>	51,2 %	51,7 %	27,0 %	26,1 %
<i>0-14 -vuotiaat</i>	16,9 %	16,4 %	0,0 %	0,0 %
<i>Opiskelijat, koululaiset</i>	7,8 %	7,6 %	11,7 %	11,7 %
<i>Varusmiehet, siviilipalvelusmiehet</i>	0,3 %	0,3 %	0,5 %	0,5 %
<i>Eläkeläiset</i>	22,9 %	24,2 %	10,0 %	9,1 %
<i>Muut työvoiman ulkopuolella olevat</i>	3,3 %	3,2 %	4,8 %	4,9 %

Työttömien erilaisen määritelmän myötä Työssäkäyntitilasto antaa erilaisen kuvan 20–39-vuotiaiden työvoimaosuuden kehityksestä kuin Työvoimatutkimus (kuvio 2). Työssäkäyntitilaston mukaan tässä väestöryhmässä työvoiman osuus väestöstä ei ole laskenut merkittävästi vuosien 2007 ja 2013 välillä, minkä perusteella voidaan päätellä että Työvoimatutkimuksessa näkyvä työvoimaosuuden lasku johtuu nimenomaan piilotyöttömien määrän kasvusta.

Kuvio 2. Työssäkäyntitilaston antama kuva työvoimaosuuden kehityksestä

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäyntitilasto.

Työssäkäyntitilaston mukaan työllisyysaste on laskenut jokaisessa alle 40-vuotiaiden 5-vuotiskäryhmässä (taulukko 2). Työvoiman ulkopuolella olevien osuus ei ole muuttunut merkittävästi. Myös muista syistä työvoiman ulkopuolella olevien osuus on pysynyt likimain muuttumattomana.

Taulukko 2. Nuorten ikäluokkien työssäkäynti

Ikäluokka	20–24		25–29		30–34		35–39	
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	2007	2012
Työvoima	64,1 %	64,4 %	81,5 %	80,8 %	86,6 %	86,2 %	88,6 %	88,9 %
Työlliset	58,8 %	56,3 %	75,6 %	72,1 %	80,9 %	78,2 %	82,4 %	81,2 %
Työttömät	5,3 %	8,1 %	5,9 %	8,7 %	5,8 %	8,1 %	6,2 %	7,7 %
Työvoiman ulkopuolella olevat	35,9 %	35,6 %	18,5 %	19,2 %	13,4 %	13,8 %	11,4 %	11,1 %
Opiskelijat	25,2 %	24,7 %	10,0 %	10,2 %	4,2 %	4,7 %	2,7 %	2,8 %
Varusmiehet	3,3 %	3,0 %	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Eläkeläiset	1,2 %	1,3 %	1,6 %	1,7 %	2,0 %	2,1 %	2,7 %	2,6 %
Muut työvoiman ulkopuolella olevat	6,2 %	6,6 %	6,8 %	7,1 %	7,2 %	6,9 %	6,0 %	5,7 %

Yli 50-vuotiaiden ikäryhmien työllisyysaste on noussut sekä Työvoimakyselyn että Työssäkäyntitilaston mukaan. Suurin työllisyysasteen nousu on tapahtunut 55–59-vuotiaiden ja 60–64-vuotiaiden kohdalla (taulukko 3). Samalla 50–54-vuotiaiden ja 60–64-vuotiaiden ikäryhmissä työttömien osuus on kasvanut merkittävästi, mikä voi selittyä osin piilotyöttömyyden kasvulla että tilastomääritelmien muutoksilla, jotka ovat siirtäneet ns. eläkeputkessa olevia henkilöitä eläkeläisistä työttömiksi. Ikääntyneemmän työväestön työllisyysasteen nousun voidaan arvioida johtuvan osaltaan työkyvyn parantumisesta, työkyvyttömyyseläkkeen saamisen vaikeuttamisesta tai ikääntyneen työväestön halusta pysyä työelämässä taantuma-aikana.

Taulukko 3. Yli 50-vuotiaiden työssäkäynti

Ikäluokka	50–54		55–59		60–64		65–	
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	2007	2012
Työvoima	86,0 %	87,6 %	78,7 %	81,6 %	43,3 %	50,8 %	1,4 %	2,3 %
Työlliset	79,1 %	79,2 %	67,5 %	71,4 %	38,4 %	41,5 %	1,4 %	2,3 %
Työttömät	6,9 %	8,5 %	11,1 %	10,2 %	4,9 %	9,3 %	0,0 %	0,0 %
Työvoiman ulkopuolella olevat	14,0 %	12,4 %	21,3 %	18,4 %	56,7 %	49,2 %	98,6 %	97,7 %
Opiskelijat	1,0 %	1,0 %	0,5 %	0,5 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %
Eläkeläiset	9,2 %	7,5 %	17,1 %	14,1 %	54,1 %	46,7 %	98,2 %	97,4 %
Muut työvoiman ulkopuolella olevat	3,8 %	3,9 %	3,7 %	3,8 %	2,3 %	2,3 %	0,3 %	0,2 %

Eri tilastojen yhteen sopivuus

Työssäkäyntitilasto antaa Suomen väestön työssäkäynnistä erilaisen kuvan kuin kuukausittainen Työvoimatutkimus (taulukko 4). Rekistereihin perustuvana tilastona Työssäkäyntitilasto määrittelee työttömät Työ- ja elinkeinoministeriön työttömien mukaisesti. Työvoimatutkimuksessa työn aktiivisesta etsimisestä luopuneet työttömät kirjataan työvoiman ulkopuolella oleviksi, kun Työssäkäyntitilastossa nämä henkilöt luetaan kuitenkin työttömiksi. Tämä määritelmäero vaikuttaa erityisesti työvoiman ulkopuolella olevia koskeviin lukuihin, minkä vuoksi Työssäkäyntitilaston perusteella ei voida tehdä tarkkoja päätelmiä Työvoimatutkimuksen mukaan työvoiman ulkopuolelle ajautuneiden henkilöiden ajankäytöstä.

Taulukko 4. Työvoimatutkimuksen ja Työssäkäyntitilaston erot

	Työvoimatutkimus		Työssäkäyntitilasto	
	<i>15–64 -vuotiaat</i>		<i>15–64 -vuotiaat</i>	
	2007	2012	2007	2012
<i>Väestö, 1 000 henkeä</i>	3 517	3 524	3 531	3 517
<i>Työvoima, 1 000 henkeä</i>	2 642	2 637	2 576	2 598
<i>Työlliset, 1 000 henkeä</i>	2 459	2 431	2 357	2 317
<i>Työttömät, 1 000 henkeä</i>	183	206	219	281
<i>Työvoiman ulkopuolella olevat, 1 000 henkeä</i>	875	887	955	919
<i>Työvoimaosuus</i>	75 %	75 %	73 %	74 %
<i>työllisiä</i>	70 %	69 %	67 %	66 %
<i>työttömiä</i>	5 %	6 %	6 %	8 %
<i>työvoiman ulkopuolella</i>	25 %	25 %	27 %	26 %

Lisätietoja työvoiman ulkopuolella olon syistä voidaan saada esimerkiksi KELAn tilastoista. Työvoiman laskun osasyiksi on julkisuudessa esitetty mm. lasten kotihoidon lisääntymistä. KELAn tilastojen mukaan vanhempainpäivärahoja² saaneiden perheiden määrä kasvoi vuodesta 2007 vuoteen 2012 noin 1600 perheellä. Vanhempainrahojen saajien määrä oli huipussaan vuonna 2010, jolloin 57 460 perhettä sai vanhempainrahaa. Muutoksia on tapahtunut myös opintotuen saajien määrässä. Vuonna 2010 opintotuen saajia oli 19 000 henkeä enemmän kuin vuonna 2007. Vuonna 2013 opintotuen saajien määrä oli enää noin 327 000 henkeä, mikä oli vain 3 400 henkeä enemmän kuin vuonna 2007. Nämä muutokset pystyvät

² Vanhempainpäivärahoja ovat äitiysraha, erityisäitiysraha, isyysraha, pidennetty isyysraha, siirretty isyysraha, vanhempainraha ja osittainen vanhempainraha.

selittämään vain kymmenesosan työvoimatutkimuksen tuloksissa näkyvistä työvoimaosuuksien alenemisista nuoremmista ikäryhmissä.

3 Yhteenveto

Tässä artikkelissa on käsitelty Suomen työllisyystilanteen muutosta vuoden 2007 jälkeen pääasiassa kahteen tilastoon, Työvoimatutkimukseen ja Työssäkäyntitilastoon, pohjautuen. Tilastojen perusteella voidaan päätellä, että varttuneemman väestön työllisyysaste on kasvanut, mutta nuoremmalla, alle 40-vuotiaiden, väestön työllisyys on laskenut ja ns. piilotyöttömyys on kasvanut. Toisin sanoen vuoden 2007 jälkeen yhä useampi alle 40-vuotias työtön on luopunut aktiivisesta työpaikan etsinnästä. Työmarkkinoita koskevaa politiikkaa suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon lisääntynyt piilotyöttömyys ja sen jakautuminen yli ikäluokkien. Olisi myös syytä pohtia, johtuuko nuorten piilotyöttömyys muihin tukijärjestelmiin liittyvistä käytännöistä, jotka passivoivat työnhaun kuukausiksi.